

تجدید تجسس در امور امنیتی

استاد راهنما

سرکار خانم حامدی

الهام عبدی سرینی

سطح سه

رشته فقه و اصول

چکیده

حفظ ارکان و امنیت حکومت اسلامی تقییدی بر حکم اولی حرمت تجسس می باشد استفاده از روش ها و ابزار پیشرفته در جمع آوری اطلاعات، پویایی حکم فقهی، تحدید جواز تجسس در امور امنیتی را می طلبد. در تحقیق پیش رو ابتدا به تبیین حکم اولی تجسس در قرآن و روایات و ادله ی دال بر نهی از این امر پرداخته شده است. در ادامه مستثنیات حکم اولی تجسس با ذکر ادله ی عقلی، نقلی، و بنای عقلاء بر جواز تجسس آورده شده است حال باید دید این استثناء که با تکیه بر ادله مذکور آمده و برخی از موضوعات و مصادیق را تخصیصاً و تخصیصاً از ذیل حکم خارج نموده در چه عرصه هایی از اختیارات حکومت اسلامی قابل اجرا می باشد در این تحقیق بنا بر بضاعت علمی و ظرفیت تحقیق مختصراً به یافته های پژوهشی - و بحث آسیب شناسی تجسس و ارائه راهکارهای علمی و عملی نیز پرداخته است.

کلیدواژه ها: تجسس، تحدید، امنیت.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	مقدمه
۲	فصل اول: کلیات
۳	گفتار اول: کلیات تحقیق
۳	تبیین موضوع
۳	پیشینه‌ی موضوع
۵	اهمیت و ضرورت تحقیق
۵	روش تحقیق
۵	سؤالات تحقیق
۶	گفتار دوم: مفهوم شناسی واژگان کلیدی
۶	۱- تجسس
۶	معنای لغوی تجسس
۶	معنای اصطلاحی تجسس
۷	۲- تحدید
۷	معنای لغوی تحدید
۷	معنای اصطلاحی تحدید
۸	۲- امنیت
۸	معنای لغوی امنیت

۸	تعریف اصطلاحی امنیت
۹	فصل دوم
۱۰	گفتار اول: تبیین حکم تجسس و جاسوسی
۱۰	۱- حکم تجسس در قرآن کریم
۱۲	۲- حکم تجسس بر مبنای احادیث و روایات
۱۲	روایات دال بر نهی از ارتکاب به تجسس و جاسوسی
۱۴	روایات دال بر تحریم تجسس و جاسوسی از امور شخصی افراد
۱۵	روایات دال بر حرمت اشاعه فحشاء
۱۶	گفتار دوم: مستثنیات حکم اولی تجسس
۱۸	مستثنیات حکم اولی تجسس (در حکومت اسلامی)
۱۸	۱- گزینش کارگزاران حکومت اسلامی
۱۹	۲- تجسس و تفحص از دشمنان
۱۹	الف) تفحص از دشمنان خارجی
۲۱	مفاد قاعده لاضرر
۲۲	ب) تفحص از دشمنان داخلی
۲۴	۳- بررسی احوال محرومان و افراد جامعه اسلامی
۲۵	فصل سوم
۲۶	گفتار اول: ادله بر جواز تجسس
۲۶	۱- دلیل عقلی
۲۷	۲- دلیل نقلی

۲۸.....	۳- بنای عقلا.....
۲۸.....	گفتار دوم: تحدید امر تجسس.....
۲۸.....	۱- تحدید تجسس در امر استخدام کارگزاران.....
۲۹.....	۲- نظارت بر کارگزاران حکومتی.....
۳۰.....	۳- اختیارات متولیان امر تجسس در حکومت اسلامی.....
۳۰.....	الف) تحدید اختیارات متولیان تجسس در امور جامعه اسلامی.....
۳۲.....	ب) تحدید اختیارات متولیان و کارگزاران تجسس در برخورد با دشمنان.....
۳۶.....	گفتار سوم.....
۳۶.....	۱- یافته‌های پژوهشی.....
۳۶.....	۲- آسیب‌شناسی تجسس.....
۳۷.....	۳- راهکارها.....
۳۸.....	الف) راهکار عملی.....
۳۸.....	ب) راهکار علمی.....
۳۹.....	جمع بندی و نتیجه گیری.....
۴۰.....	کتابنامه.....

کتابنامه

* قرآن کریم.

* نهج البلاغه.

۱. ابن ابی حاتم، عبدالرحمن بن محمد، کتاب الجرح و التعديل، ج ۱۰، بیروت، ۱۴۱۹ ق.
۲. ابن منظور، محمد بن مکرم، لسان العرب، ج ۶، چاپ سوم، دار صار، بیروت، ۱۴۱۴ ق.
۳. ابن هشام، عبدالملک، السيرة النبوية، ج ۲-۳، دارالکتب العلمیه، بیروت، ۱۹۷۱ م.
۴. اترک، حسین، ماهیت و حکم اخلاقی تجسس، شماره چهارم، سال دوم، پاییز ۱۳۹۰.
۵. اصفهانی، راغب، المفردات فی غریب القرآن، دفتر نشر کتاب، بی جا، بی تا.
۶. امید، سجاد، سلیمانی، ابوالحسن، رسایی، محمد، مقاله تجسس از منظر فقه حکومتی با رویکرد امنیتی - نظامی، شماره ۴۲، سال یازدهم، فصلنامه علمی مطالعات بین رشته‌ای دانش، بهار ۱۴۰۰.
۷. انصاری، محمدعلی، الموسوعة الفقهية المسيرة، جلد ۱۰، چاپ اول، مجمع الفكر الاسلامی، قم، ۱۴۱۵ ق.

۸. آذرنوش - آذرتاش، وام واژه‌های فارسی در نوار الحاضر تنوخی مجله نامه فرهنگستان، چاپ ۳۶، بی‌تا، ۱۳۸۶.
۹. آلوسی، محمود بن عبدالله، روح البیان فی تفسیر القرآن العظیم، دارالحیاء التراث العربی، بیروت، ۱۳۷۰.
۱۰. تمیمی مغربی، ابوحنیفه نعمان بن محمد، دعائم الاسلام فی ذکر الحلال و الحرام و القضايا و الاحکام، ج ۱، مؤسسه آل البيت عليهم السلام، قم، ۱۳۸۵ش.
۱۱. تمیمی، عبدالواحد، غررالحکم و دررالکلم، چاپ سوم، جامعه طهران، ۱۳۶۰ش.
۱۲. ثعلبی نیشابوری، احمد بن محمد، الكشف و البیان المعروف، تفسیر ثعلبی، ج ۳، داراحیاء التراث العربی، بیروت، ۱۴۲۲ق.
۱۳. حائری تهرانی، میر سیدعلی مقنیات الدرر، ج ۱ دارالکتب الاسلامیه، تهران، ۱۳۷۷ش.
۱۴. حر عاملی، ابوجعفر، وسائل الشیعه، ج ۱۴، دارالاحیاء التراث، بیروت، ۱۴۰۴ق.
۱۵. حرانی حلبی، حسن بن علی بن حسین بن شعبه، تحف العقول، به تصحیح و تعلیق غفاری، قم، ۱۳۸۸ش.
۱۶. حرانی، حسن بن علی بن حسین بن شعبه، تحف العقول عن آل الرسول، چاپ علی اکبر غفاری، مؤسسه النشر الاسلامی، قم، ۱۴۰۴ق.
۱۷. حویزی، عبدالعلی، نورالثقلین، ج ۱۵ و ۵، مطبعه العلمیه، قم، بی‌تا.
۱۸. خرازی، سید محسن، السیره النبویه، مجله فقه اهل بیت، شماره ۲۶، ۱۳۸۰ش.
۱۹. دعموش عاملی، علی، دایره‌المعارف اطلاعات و امنیت در آثار و متون اسلامی، ج ۲، چاپ اول، مترجم غلامحسین باقری مهبیاری، رضا گرمابدری، دانشگاه جامعه امام حسین (علیه السلام)، ۱۳۷۹ش.
۲۰. زحیلی، وهبه مصطفی، کتاب اصول الفقه الاسلامی، ج ۲۶، دمشق، ۱۴۱۸ق.
۲۱. زمخشری، جارالله، تفسیر الکشاف، ج ۱، ترجمه مسعود انصاری، چاپ اول، ققنوس، ۱۳۸۹ش.
۲۲. سبجانی، جعفر، مبانی حکومت اسلامی، انتشارات توحید، قم، ۱۳۷۰ش.
۲۳. _____، مفاهیم قرآن، ج ۲، انتشارات توحید، قم، بی‌تا.

۲۴. سلیمانی، مرتضی و یاسر، تبیین و بررسی فقهی تجسس در فعالیت‌های اطلاعاتی و امنیتی، شماره دوم، سال بیست و دوم، تابستان ۱۳۹۴.
۲۵. سیوطی، عبدالرحمن ابن ابی بکر، الدرالمشور فی التفسیر بالمأثور، ج ۴، مکتب آیت الله المرعشی النجفی، قم، ۱۴۲۴ق.
۲۶. طباطبایی، سید محمد حسین، کتاب المیزان فی تفسیر القرآن، ج ۱۱، مؤسسه الاعلمی للمطبوعات، بیروت، ۱۳۹۳ق.
۲۷. طبرسی، فضل بن حسن، جوامع الجامع، ج ۴، انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۹۰ش.
۲۸. _____، مجمع البیان، ج ۴، مؤسسه الاعلمی للمطبوعات، بیروت، ۱۹۹۵م.
۲۹. طلایی، رضا، رحیمی، علی، مقاله نقش تجسس و جاسوسی برای پیشبرد اهداف اطلاعاتی از دیدگاه فقهی، ۱۹ آبان ۹۶، سایت rasekhoon.net.
۳۰. طوسی، محمد بن حسن، الاستبصار فیما اختلف الأخبار، تحقیق حسن موسوی خراسانی، چاپ اول، دارالکتب الاسلامیه، تهران، بی‌تا.
۳۱. عابدی، احمد، نظریه پردازی فقه و اصول (تجسس و موارد جواز و حرمت آن)، ۱۳۸۸ش.
۳۲. علمی ترویجی، مجله فقه اهل بیت، کاوشی در حکم فقهی تجسس شماره ۲۶، ۱۳۸۰.
۳۳. غروی نائینی، محمد حسن، فوائد الاصول، به قلم محمدعلی کاظمینی، نشر اسلامی، قم، ۱۳۲۴ق.
۳۴. فراهیدی، خلیل بن احمد، العین، ج ۸، محسن آل عصفور، چاپ دوم، مؤسسه هجرت، قم، ۱۴۰۹ق.
۳۵. فیض کاشانی، محمدحسن، الوافی، ج ۳، کتابخانه امام امیرالمؤمنین (علیه السلام)، اصفهان، ۱۴۰۶ق.
۳۶. القشیری، مسلم بن حجاج، الجامع الصحیح، دارالکتب العلمیه، بیروت، ۲۰۱۰.
۳۷. قمی، جعفر بن احمد بن علی، جامع الاحادیث شیعیه، ج ۲، چاپ اول، مؤسسه الطبع و النشر التابعة للحضرة الوضو بالمقدمه، مشهد، ۱۴۱۳.

۳۸. الکتانی، محمد عبدالحی، نظام الحکومه النوبیه المسمس التراتیب الاداریه، عبدالله الخالیدی، چاپ دوم، دارالأرقم، بی جا، ۲۰۰۸م.
۳۹. کلینی، محمد بن یعقوب، اصول کافی، ج ۱، انتشارات دارالکتب الاسلامی، تهران، ۱۳۶۱ش.
۴۰. گاور، رنه، مطالعه نظری و علمی و عملی از حقوق جزا، سیدضیاء الدین نقابت، ابن سینا، تهران، ۱۳۴۴ش.
۴۱. گلدوزیان- ایرج، بایسته‌های حقوق جزای اختصاصی، میزان، تهران، ۱۳۸۸ش.
۴۲. ماوردی، علی بن محمد، الاحکام السلطانیه و الولايات الدینیّه، بغدادی احمد مبارک، مکتبه دار ابن قتیبه، کویت، ۱۴۰۹.
۴۳. مبانی فقهی حقوق اسلامی، شماره بیست و یکم، سال یازدهم، بهار و تابستان ۱۳۹۷.
۴۴. مجلسی، محمدباقر، بحارالانوار الجامعه لدرر أخبار الائمة الاطهار، چاپ دوم، مؤسسه الوفا، بیروت، ۱۴۰۳.
۴۵. محمدی ری شهری، محمد، میزان الحکمه، ج ۲، ترجمه حمیدرضا شیخی، دارالحديث، قم، ۱۴۱۶ق.
۴۶. مدائنی عبدالحمید هبه‌الله (ابن ابی الحديد)، شرح نهج البلاغه، دارالکتب العلمیه، بیروت، ۱۹۷۱م.
۴۷. مکارم شیرازی، ناصر، اخلاق در قرآن، ج ۳، چاپ اول، تهیه و تنظیم: جمعی از فضلاء، مدرسه الامام علی بن ابی طالب (علیه السلام)، قم، ۱۳۷۷ش.
۴۸. _____، تفسیر نمونه، ج ۴، دارالکتب الاسلامیه، طهران، ۱۳۵۳ش.
۴۹. منتظری، حسینعلی، دراسات فی ولایة الفقیه و فقه الدوله الاسلامیه، ج ۲.
۵۰. موسوی خمینی، روح الله، الرسائل العشره، ج ۱، ناشر مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، تهران بی تا.
۵۱. _____، صحیفه نور، ج ۱۵، مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره).
۵۲. نجفی، محمدحسن، جواهرالکلام فی شرایع الاسلام، مؤسسه المرتضی العالمیه، بیروت، ۱۴۱۲ق.
۵۳. نوری طبرسی، میرزا حسین، مستدرک الوسائل و مستنبط المسائل، چاپ اول، مؤسسه آل البيت، قم، ۱۴۰۷ق.
۵۴. واقدی، محمد بن عمر، المغازی، ج ۲، چاپ سوم، مؤسسه الاعلمی للمطبوعات، بیروت، ۱۹۸۹م.

۵۵. ولیدی، محمد صالح، حقوق جزای اختصاصی (جرایم بر ضد امنیت و آسایش عمومی)، بی نا، تهران، ۱۳۵۷ ش

۵۶. الہندی، علاء الدین علی المتقی بن حسام الدین، کنز العمال فی سنن الأقوال و الأفعال، ج ۳، چاپ ۵، مؤسسه

الرسالۃ، بیروت، ۱۴۰۱ق، ۱۹۸۱م.